

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Р
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Ш О Д У Н А В К А.

Бр. 8.

Београдъ 20. Фебруара.

1848.

О ПРЕВОДУ НОВОГА ЗАВѢТА.

Како е народъ нашъ и прекосавски, и задунавски узаврео на Вуковъ „Приѣводъ“ светога писма, ясно видисмо изъ посланице великога едного родолюбца изъ Беча, кою намъ саобшти „Народни Листъ“ подъ чис. 4. ове године. Мени е жао, што стари овај православне цркве наше синъ не доби за времена „Одговоръ“ мой на ону хулу, коя нападе „изъ Луне“ на цѣли родъ нашъ. Може бити да не би имао нужде праведно лютитисе онолико много на све књижевнике наше.

И я самъ добио писмо едно одъ 27. Јануар. изъ Срема, и друго одъ 30. Јануар. ове године изъ Бачке, коя ми оба сведоче, како е савъ народъ србеки ускусио на овај „Приѣводъ“ и на Преваџача. Но нећу по моему простодушию и то да претаймъ, шта оба ова родолюбива, и вѣролюбива писмописца замѣраю моему „Одговору.“ Еданъ ми каже, да е требало Вука болъ шибати; а други ми вели, да нѣга треба бости као шилкомъ, да што осети, а не онако пристойно крпити. Овимъ подобна примѣњеня чуо самъ гдишто и овдѣ. Зато самъ принуѣњенъ постаратисе, да се, колико могу, оправдамъ предъ родомъ моимъ. Зашто мени е више стало за добримъ миѣниемъ моего рода, него за славомъ, златомъ, и драгимъ каменѣмъ цѣлога осталого свѣта.

Ево, како самъ я мислио, када самъ одговоръ онај писао. Предметъ е моего одговора био доказати, да е сва она хула, коя е на насъ „изъ Луне“ напала, гола лажъ; а друго да туђинъ нейма се ништа уплетати у дѣла нашего рода, и наше цркве. Туђа рука не чеше свраба. Судило самъ дакле, да ми се онда требало само на та два доказивана ограничити. А што се ти-

че Вука, и нашихъ књигописаца, те самъ мисля, да и нѣи треба, када заслужи, истина, и шибати, и бости; но опеть тако, да насъ не чую туђини, какошто добаръ домаћинъ светуе, и кара свое домаће, и свою челядь, а опеть тако поступа, да га ни сусѣдъ не чуе. Друго е, када млађи метне срамъ сасвимъ подъ ноге, и почне навластити зло чинити: онда га домувлдика више не покрива, но предае явной казни. Тако туђице, кое испражнию наше кошнице, треба одбияти што пре одъ себе; а наше пчеле учене, мислимъ, треба намъ трпити, исправляти, неговати, цѣло пролеће, па и сво лето, па кадъ подъ есенъ видимо, да већ ништа нив добра одъ нѣихъ, напоследакъ побити. А то народъ може изредити само еднимъ кадомъ.

У редъ овихъ пчела иду и млади неки, и неискусни срби, учени, и неучени, кои, не имаюћи по својој младости или времена доста, или мудрости свѣтске, на размишлянье, у чемъ се састои право благо, и блаженство рода нашего, занели су се за новомъ некомъ реформомъ езика, и писмена нашихъ. Они у томъ иду за Вукомъ, и Вукъ имъ е вођа. Они трубе славу Вукову, а пропасть народну. Я себе радо увѣривамъ, да они то не творе зато, што не би имали доста науке, разума, родолюбја, и вѣролюбја, но само зато, како самъ и напоменуо, што не имаше доста времена на размишлянье, или што неймаю юште доста мудрости свѣтске, и пространа искуства, безъ коихъ се не може зрело разсудити, на чемъ се оснива права и вѣштествена полза рода нашего, туђима найвише племенама обколѣна. Они су се занели за азбукомъ, кою неће народъ нашъ, и за нарѣчјемъ некимъ, кое се не говори међу милионима нацие наше; а не гледе тужни, шта народу нашемъ недостае

іоште у правомъ благоизображенію, и правомъ благостоянію. Они виде, да народъ нашъ виче на туђе, и швигарасто ј, и на ничіе а наказно љ, и њ, и покрай свега тога свађаюсе съ народомъ своимъ за ова три писмена, и више се труде одржати ова три писмена у кнѣгахъ, него слогу: единство, и любовъ у народу. Они виде, да намъ гласове, кое имаю ј, љ, њ, даю и стара наша писмена і, љ, њ. Они виде, да састављено љ, њ, ние ништа друго, него разстављено љ, њ, а у Срба римске цркве јј, пј. Они не милую састављено и сливено я, ю, ъ, а милую састављено љ, њ. Они милую и разстављено јј, пј, а мрзе на разстављено љ, њ. Они виде, да е Сербиянка написана са лі, ні; какошто многи добро и чине, што читаю *стараніе, ученіе, веселіе, биліе*, какогодъ и да би написано било *старанье, ученье, веселье, билье*, узимаюћи писмо и за *иже*, а писмо і, за *іота*, како што се у своемъ грчкомъ езику и зове; а опетъ имъ пуче срдце за љ, њ. Свађа о томъ ние здрави разумъ, но суетна свадљивость, и вредоносна дангуба. Сва писмена неймаю никаква гласа, а добиваю онаки гласъ, какавъ имъ дае слога ученихъ люди. Да се образрени, шта творе у томъ и друге націе. Нѣмци имаю у своемъ езику гласъ писмена ш, и ч, а санихъ овихъ писмена неймаю ни данъ данашњи у своіой азбуци, него ихъ саставляю изъ три и четири писмена, па се зато никада не покрвише. Французске су буквице іоште црнѣ, и горіе, па се люди нѣма служе, и никада не дигосие револуцие букварске. Русси имаю азбуку кою и ми, или управо нашу, а гласове неке другогаціе, па суде, да е боль, букве неке произносити по свойству своего языка, него ратъ обявљивати писменамъ, коя стари на себи носе печатъ, и литерарну слогу свеславленства. Ни овимъ народомъ, ни старимъ гркомъ и римлянкомъ, ние никада азбука сметала напредовати у наукама, у вѣри, у благонаравію, у сили државной.

О езику намъ мисле неки іоште жалостније, и пагубније. За Бога милога! Та ми смо сви данасъ тога мѣнїя, да намъ треба писати србски, како народъ србски говори. Па не требали пре узети за народъ милионе срба, него одну прегрштъ. Не требали пре узети за народъ србски милионе онихъ срба, кои су већ на некомъ вишемъ степену благоизображеня, и кои су езыкъ свой по струкама земљдѣлія, руководлія, трговине, наука, и државнихъ дѣла, већ нешто развили, обогатили, угладили, ускорили, и поевропили, него прегрштъ онихъ срба, кои су и

данъ данашњи само номади, и коимъ е езыкъ остао само за потребе номадскога живота. И не требали намъ оданде, докле смо дошли, радније ступати далъ у напредакъ, него враћатисе онамо, гди смо пре 300. година били и съ езикомъ, и са свимъ прочимъ развиткомъ душевнимъ. И зашто да е оно само србски, како су говорили срби пре 400. година, а ние и ово србски, како се данасъ говори и пише, кадъ сви знамо, да се съ развиткомъ ума разви и езыкъ; и кадъ знамо, да су се и остали езици европейски много другогаціе говорили пре двеста, триста година, него данасъ, претрпивиши не мале, и не рѣдке измѣне доданасъ.

Човекъ може у свачемъ съ правога пута сиби, но може се и пакъ на прави путъ вратити. Обратели намъ се сви они, кои су у двема овима точкама, то естъ азбуке, и езыка, понешто заблудили, онда су трубе Вукове умукле, позатискиване не клиномъ цепаня, и раздора, но претежношћу доказательства, и больимъ прозрѣнемъ, на чемъ стои право благо рода нашега. Будули ове учене, и неучене пчеле наше и далъ зупле на пагубу роду своему, онда имъ ништа друго не остае, но кадъ презрѣнїя одъ своего народа.

Сада е време, да речемъ, што мислимъ, о Вуку, и неговомъ преводу новогга завѣта. Но да се види оно, о чемъ ћу бесѣдити, и ели истина оно, што ћу говорити, за добро самъ судно, неколико речи навести изъ неговога превода. Ево ихъ:

„Наприѣдъ леѣаху многе рѣчи пророчке, и коекака пророштва. Па пошлѣ затрудње дѣвојка, и што се у Марїи замѣтнуло, било е одъ духа светогга по рѣчима пророчкиѣмъ. И тако се роди Исусъ, человоѣа свиѣмъ людіма, названъ пошлѣ Назареѣанинъ, по пророштву. А то доѣоше велики мударци одъ истока, па Иродъ дочу то и одъ мудараца, и шкргутну зубима одъ гњева. А то доѣе анѣео господњи, и каза прие Іосифу, да бѣжи у Мисиръ, а пошлѣ му каза опетъ анѣео господњи, да се врати изъ Мисира. У то доба иѣаше по пустинѣи Іованъ Крститель. Халїина му бѣше по Луци Іеванѣелисту одъ длаке камилѣ, а храна скававци, и медъ дявльи. Онъ не вѣаше нарда, била, што расти око Инѣије, и по Инѣиїи, и што беру Инѣичани. (Индия е далеко одъ насъ.) Онъ викаше васнономъ свиѣту, покайтесе, ерѣ се приближи царство небеско. Многи Чивути хиѣаху ка нѣему. Онъ викаше по Луци, родите родъ достоянъ покааня. Човѣкъ се познае одъ рода своего. Онай, што иде замномъ, ячи е одъ мене. Гдѣкоїѣмъ е незнабошцима то било само гласъ онога, што виче у пустинѣи. А друге, што му већу часть

даваху, кришаваше Јованъ. На пошлѣтку крсти Иисуса. И отворише се небеса, и виђе се приѣсто божији. И слышенъ би гласъ съ неба: Ово е синъ мой любазни, кои е по мојој волѣи. Многи незнабожацъ пошлѣ пође за божанствомъ, и поста кришанинъ, што по многоимъ мѣстима услышана би рѣчь Христова. Но излажаше и ѣаво предъ Христа, и ѣа га кушати, но Христосъ познаде га, да е кушачъ, па му рече: Иди одъ мене сотоно, и сотона се посрамлѣ, и отиде. Постѣѣѣесе тако и сви, кои се буду супротиви Иисусу. Но и другомъ долажаху кушачи, и питаху Христа, вая ли дати ѣсару харачъ, а онъ имъ рече: ели то на динару натписъ ѣсаровъ, па подайте ѣсару, што е ѣсарово, и Богу, што е божие. Наука се христова рашири на пошлѣтку по свиимъ незнабожачкиимъ земляма, тя и по чивуцкиимъ, и по грчкиимъ, и по васиономъ свиѣту. И сваки могаше добити исе у царству небескоме, само ако ѣадияше покаятисе, а кои остаяху тврдоврати, не могаху добити ни исета, ни дѣла кака у царству небескоме. Ко е годъ хтио, могао е имати дѣо. А ко ни е хтио имати дѣо, тай е остао тврдовратъ у незнабоштву. Христосъ е и лѣчио болеснике поспайише одъ три руке. Прие свию протури се една хрома наказа преданъга. Узанъ дође еданъ слиѣпацъ съ воѣомъ. А уза нѣга еданъ нѣми. Сви ови оздравлѣше. Хромѣ бацаху штакѣ и штуле, и хоѣяху прави; шлѣпцима се отвораху очи, и отпадаху крѣштѣ съ очию; а нѣмиимъ се одрешиваше езикъ. Доведавши Мисирци юшъ едно клясто момче, и метнувши поданъга одаръ, и чалму нанъ, моляху Христа, да и нѣга исцѣли. И та моба би услышана, и оздравлѣ клясти. Вуцяху и биѣсне Инѣичане, и ѣсарѣце преда нѣга, и Христосъ истѣраваше ѣаволе изъ нѣихъ. И ѣаво изъ еднога уѣе у крѣ свиня. И глухиимъ многоимъ отвораху се уши, и губави очинѣваху се. И юшъ мноштво болесника одъ много руку, и мѣсечника, и ковакиихъ узетиихъ и момчади, и жена излѣчисе. Христосъ дошавши на постойбину свою, учаше, да нема ученика надъ учителя своего, и слуге надъ господара своего. Да е болъ човѣку обѣсити камень воденични о врату нѣгову, него саблзнути брата своего. (О сувачномъ ништа не говораше.) Да не може човѣкъ жене пустити, осимъ за курварство. Да силецие добияю царство небеско. Да и цариници, и курве могу добити царство небеско, ако се покаю. Да ѣе Христосъ и уморне, и натоварене люде одморити. (Томе се надаю и обременѣни.) Да ѣе многи први бити пошлѣднии, а пошлѣднии први. Да не треба людяма помишлати зло усрцима своимъ. Да не треба раширивати амайливъ свое, као што граде фарисей. Да не буде бѣжанъ апостолска у зиму. Да ѣе изиѣи лажни христоси. Да вая ученицима еднако стражити, ерѣ не знаю, у кои ѣе часъ доѣи господъ. Да дѣвоикѣ мудре за времена узимаю уде (што продаю коваки ульари подъ елей). Да не вая метнути у црквену хазну оне сребр-

нике, што е повратио Јуда. Да намъ не вая бринутисе за сютра. Да погледимо на лѣльбане, како су лиѣпи. Ни Соломунъ нѣе лѣпше обученъ одъ нѣихъ. А у Соломуна е башъ била и мудрость, и слава, и богатство велико. Да намъ треба стражити, и молитисе, да не падемо у папастъ. Онъ учаше све люде любазно, и обѣѣваше свиимъ нашлѣдство на небесима, ако га узаслушаю, а другиимъ преѣияше, да неѣе нѣгда виѣети нашлѣдства никака на небесима, ако га не узаслушаю. Но мноштво не глѣѣаше на те приѣтиѣ. Онъ обиѣе мноштво цркваи, и зборница, и едномъ истѣра изъ цркве Јерусалимске све оне, што су миѣняли новце, и продавали голубове као на чаршии, и на пазару, и одъ дома нѣгова наградили пеѣину хайдучку, и опоганили цркву. Пошлѣе прикучише се Иисусу и многи ученици, и апостоли. Они писаху посланице Филибланима, Колошанима, Коринѣанима, и многиимъ другиимъ ковакиимъ, и римскиимъ, и чивуцкиимъ народима. Павле е био одгаснъ у Тарсу, зато се и зове Таршанинъ. А други су одгасни по другиимъ мѣстима. Они трѣдъ имадиыху надъ на Христа, и вѣроваху, да ѣе крозанъ бити спасени. Они се радоваху найвише той утѣи, и не знадиыху за болъ (наданъе, и за веу утѣху) Они бяху едномъ сви у триѣму Соломунову. Они учаше люде по зборницама нѣиховимъ. Народъ ихъ слушаше по зборницама своимъ по много сахати, и кришаваше се одъ нѣихъ. По често имъ и преѣияху, и често ихъ вуцяху у око, и тамницу, гди много сахати, а и много дана бяху. Они казиваху, како се Христосъ роди, како воѣенъ бияше ка кнѣжевицима, и фарисейма, како га вуцяху на судъ ка Пилату, и ка канѣѣи, како бияше разаетъ измеѣу два хайдука, како му даваху оцатъ, и жучъ грку да пиѣ, кадъ е био на крсту, гди е коштурница, и тако умрѣ, и опетъ оживлѣ, и сѣде на приѣсто оцу съ десне стране. А докъ бияше на крсту, би одъ шестога сахата тама по свой землѣи до сахата деветога. А о себи причаху, како се Павлу, а по приашиѣму имену Савлу, яви господъ у утвари, и како му рече: тешко ти е противу бодила праѣатисе, и како Павлу отпаде крѣштѣ съ очию, и прогледа, и како пошлѣ огледаше, да се прибие узъ ученике. И Александаръ, и ѣонисне ареонагицки, и чивутинъ Скева рекоше, да ѣе се прикучити ученицима, ако хтѣдбуде Богъ. Апостолима се являше много пута анѣео господни у утвари, и учаше ихъ. Кадъ стадоше едномъ говорити свакокиимъ езицима, говораху неки чивути, да су се накитили вина. А неѣи раѣяху Павлу о глави, и не шѣяху слушати рѣчи нѣговиихъ отачкиихъ, потвораху га, и говораху, да е опоганилъ субботу, вуцяху га изъ цркве, узведавши га узъ басамакѣ ка главарима, и сведавши га долъ у око. Онъ имъ говораше отачки, а они нѣга бише штапомъ. Онъ не шѣаше искати части, и славе одъ кришѣана. Само чиняше оно, што е часно предъ Богомъ, и што не може за часъ проѣи, као оно, што е

нечасно. Онъ не тецияше себи новаца на земљи, гдѣ лупежи поткопаваю, и краду, но само на небесима, гдѣ лупежи не поткопаваю, и не краду. Онъ найвише мираше люде, ерѣ е Исусъ казао: Благо онима, што граде мирѣ, ерѣ ће се сянови божји нарећи. Онъ глеђаше, да ни една титла не пропаде одъ закона. Онъ учаше, да се праведници немаю бояти пакла и трухльенѣа, но само гриѣшници нека се боѣ трухльенѣа, и шкртута зуба. Апостоли не имадиаху едне постойбине, но обилажаху Инђию, и Ћесарию, тя и Маћедонию, тя и многе друге земљи, и острве. Вожаху се, и плавляху се по мору. Одвезавши се на едно острво, и извукавши чамацъ, ловляху рибу, пецияху, сецияху, и еђаху. Много пострадаху, а единако у наду и утѣси бияху, да ће на пошљетку добити кое нсе, ако не циѣло нашьедство на небесима.“

Мислимъ, доста ће бити краснаго овога превода. А могло би се и десетъ пута више напабирчити оваке ругобе и гада. Сада судите, браћо, шта намъ почини одъ светога писма, и свете науке, и светога слова, човекъ, ако е човекъ. Онъ намъ преводи, и толкуе свете ствари речма найгадниима, и да по нѣму речемъ, поганима. Ђзикъ славенски треба да остане намъ свагда свети ѡзикъ, како намъ вѣ и био светъ за толике вѣкове. Одъ свию славяна на свѣту Русси су, Срби, и Бугари, коимъ се слави и дичи црква старимъ овимъ, и не само класично обдѣланимъ ѡзикомъ, но управо трећимъ старимъ класичнимъ. А одъ овихъ срби су ѡзика славенскомъ найближи ямачно по своему говору, ако то и не би било по исторји. Па треба ли намъ покрай свега тога вадити, и преводити изъ пространаго светога писма, славенскимъ ѡзикомъ списанаго, оне предмете, кои се строго относе на образованѣ религиозно, и спасеніе душевно, то намъ опетъ треба бирати за то речи и изреченія не само чисто србска, но и найпристойнїя, и найдостойнїя. Я мислимъ, да е та истина доста ясна, но може се јоште и простие предъ очи ставити. На примѣръ. Човекъ, ако ће и најпростїи бити, кадъ изилази предъ свою власть, или предъ друго кое високо лице, смишля не само шта ће бесѣдити, но и како ће бесѣдити, да се не би ни у единой речи замѣрно. А Вукъ, када говори о Богу, кои небо и землю држи на едномъ длану, товари найгадниѣ, найсрамниѣ, и најсмѣшнїѣ речи, и изреченїя. Вукъ намъ преводи свето писмо ѡзикомъ некимъ зияластимъ, разглавоустимъ, леньштинскимъ, преразвличнимъ, дангубнимъ, незглађенимъ, безсрамнимъ, параюћимъ свако европейско ухо, и поевропљѣно. А чїй е то ѡзикъ? ничїй, до Вуковъ. Срби га онако, као онъ, не говоре нигди, по Срби, Срему, Бачкой, Банату, Славонїи, Хорватской, Далмаци, Босни, Херцеговини, и Црној гори. То намъ сведочи и разговоръ овихъ народа, и гдикоя нѣо-

ва књижица, песме нѣове, и Новине нѣове. На херцеговачки е нешто наликъ, но опетъ нив херцеговачки. Найвише може бити онъ наликъ на онај ѡзикъ, кои се не говори, но само у књиґама стои старима далматинскима, и дубровачкима, ков су понайвише списали Италијани, кои су долазили изъ школа богословскихъ изъ Рима, две три године капеланисали, докле се нису мало упознали съ ѡзикомъ далматинскимъ, и после постояли редовници, и проповѣдници, а не знавци јоште толико ѡзика земальскога, колико треба за проповѣди, и за књиґе, сами себи стварали ѡзикъ као што га и Вукъ себи гради. Но ово е, браћо, ѡзикъ туђъ. Ђзикъ туђъ, туђа вѣра. Ђзикъ може лако бити мостъ, и прелазакъ у вѣру. Ђли теби, мили роде, доста ужаснога тога подозрѣнїа на Вука, суди самъ; но найпре знай, да е Вукъ свагда тајо одъ насъ ту свою књиґу, а са фратровима и другима иновѣрцима шуровао, и безъ допуштена духовне власти наше издао. А у такой деликатной ствари доста е и само подозрѣнїе. Безуманъ би био, ко би чекао, да види, хоћели се та стваръ дѣломъ освѣдожити. И по тому суди, ели ти Вукъ миролюбива овца словеснога стада твоега, или ти е прави вукъ народности твое, и прави вукъ вѣре твое. Власть ти е твоя одъ свое стране доста учинила, што е и у Србији, и у Австрїи забранила ту књиґу. А на твојој савѣсти сада стои, и души, хоћеш ли ти књиґу ову желити, коя ти толику бѣду може нанести, и ѡзика, и вѣри твојој; или ћеш љу, ако гди добиешъ, метати у пећъ ужарену, какошто су люди чинили и съ Лексикономъ нѣговимъ, да имъ не би невинной деци у руке долазно. И Трсту на вољи стои, и на души, хоћели Вуку и после овакога дѣла помоћъ, и пенсїю давати.

Сада браћо, чините, што знате. Само не изгледайте сви све одъ еднога. Ђзикъ, народность, вѣра: то су блага обшта, о којима сваки има право бесѣдити, земљѣдлацъ, рукодѣлацъ, трговацъ. И дѣдови наши нису били, Богъ зна, како учени, па су намъ знали вѣру нашу храбро одржати, чимъ е кадъ требало. Съ вѣромъ некако чудно иде. Свако туре себи дере. Какавъ ти е у томъ неученъ човекъ, такавъ и ученъ. Сваки вели нећу, а сваки опетъ хоће да вуче на свою воденицу помеларе. Кои те хоће да превара, и нив сишо съ ума, да ти каже: хоћу. Онъ зна, да е бољъ говорити: ми смо браћа, и я ништа не тражимъ, само любавъ. Но и ти буди мударъ, па му подай само любавъ, и ништа друго, ни ѡзика, ни вѣре свое. Превара се починѣ съ малима стварма: найпре съ писменама, после съ ѡзикомъ, па онда съ вѣромъ. На малу удицу и гљисту лове рибари велику рибу. Ловке, гвождѣа, ступе, замке, мреже, яме, оружїѣ, засѣде, све то крию, и покриваю ловци.

В. Лазїѣ.

Учредникъ Милошъ Поповиѣ.

Издано и печатано у Правителственој Књиґопечатни у Београду.